

ЙОСИП ЮХИМОВИЧ ФЕДАС

(02.01.1947 – 28.12.2013)

Колектив Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України глибоко засмучений з приводу раптової смерті відомого українського фольклориста, театрознавця, педагога, кандидата філологічних наук, лауреата премії Спілки театральних діячів України, багаторічного співробітника нашого Інституту, а з 1999 по 2002 рік завідувача відділу фольклористики Йосипа Юхимовича Федаса. Колеги пам'ятають його як талановиту й надзвичайно працьовиту людину, проте важка хвороба підкосила його на самому злеті, у переддень захисту докторської дисертації, яка була вже готова для обговорення на відділі.

Йосип Федас народився 2 січня 1947 року на етнографічній Волині — у с. Михалин Березнівського району Рівненської області. У 1972 році він закінчив філологічний факультет Київського державного університету імені Тараса Шевченка, 1975 року — аспірантуру при Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН України і з того часу по сі-

чень 2007 року працював у цій установі, спочатку на посаді молодшого, а згодом — старшого наукового співробітника.

Фольклористика стала справою життя Й. Федаса ще в студентські роки. Будучи студентом, він підготував до друку перші окремі видання українських народних лічилочок («Джибанець-воронець») та народних застільних пісень («Застольна пісня», 1971 р.); в основі останнього — курсова робота Й. Федаса. Інша курсова робота стала науковою базою для видання збірника «Колискові пісні» (К., 1973 р., у співавторстві). Ще з студентських літ Й. Федас почав формувати картотеку з історії української фольклористики, а його дипломна робота «Матеріали до біо-бібліографічного словника української фольклористики першої половини ХІХ ст.» була високо оцінена професором Г. Сидоренко як така, що заслуговує ступеня кандидата філологічних наук.

Сфера наукових зацікавлень Й. Федаса була досить широкою: це й історія фолькло-

ристики, і сучасні форми побутування фольклору, і форми традиційної культури та їх еволюція. Проте основна увага дослідника зосереджувалася навколо питань походження, розвитку та функціонування фольклорного театру, зокрема українського народного вертепу. Цій темі, починаючи з 1980-х років і завершуючи останнім десятиліттям (а це майже 30 років), присвячені численні статті та повідомлення Й. Федаса, що були опубліковані в наукових збірниках, спеціалізованих виданнях та періодиці («Народна творчість та етнографія», «Фольклористичні зошити» (Луцьк), «Вісник Київського національного університету», «Вісник Львівського університету», «Етнічна історія народів Європи: Збірник наукових праць» (серія) та ін.). Він — один зі співавторів колективної монографії «Українці» (Опішня, 1999 р.). Статті висвітлюють історіографію дослідження та історію походження українського народного вертепу, різноманітність його форм, зв'язок фольклорної драми зі Святим Письмом, традиційним образотворчим мистецтвом, народною обрядовістю тощо. Монографія Й. Федаса «Український народний вертеп» (1987) була високо оцінена фахівцями як в Україні, так і за кордоном. Саме за неї вченому присуджено премію Спілки театральних діячів України.

Й. Федас брав участь у підготовці до друку п'ятитомного видання «Українські народні думи», а також у таких фундаментальних проектах відділу фольклористики, як двотомна «Історія української фольклористики» та кількатомна «Українська фольклористична енциклопедія». Його перу належать і оглядові статті, що стосуються сучасного стану розвитку української фольклористики, бібліографії українського фольклору, питань культурології та методології, численні рецензії на монографії та збірники його колег тощо.

Упродовж 1996—2002 років Й. Федас викладав усну народну творчість на філологічному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка і, як сам признавався, завжди відчував насолоду й позитивні емоції від цієї праці. Крім того, його завжди можна було побачити в гущі фольклорної стихії — на фестивалях і святах, і серед учасників наукових конференцій, і в експедиціях. Навіть в останні місяці свого життя мало не щодня він просиджував у читальному залі Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського, що робило його для нас взірцем мужності й працьовитості, відданості науці.

Колектив Інституту висловлює співчуття рідним і близьким покійного. Ім'я Йосипа Федаса назавжди вписане в історію української науки і культури. Світла йому пам'ять.